

Libris

Respect pentru oameni și cărți

CONSTANTINA RAVECA BULEU

GEOMETRIZĂRI

LIMES
2019

Către cititori	5
(In)actualele lui Adrian Marino	7
Despre superstiții benefice și demoni culturali (Ștefan Borbély)...	15
<i>În cheie nietzscheană...</i> (Ștefan Borbély).....	25
„Nevoia de Nietzsche” (Aura Christi)	29
Oriental poeziilor și Oriental minții (Cătălin Ghiță)	33
<i>Deimografia</i> (Cătălin Ghiță)	38
Decomplexat și științific – despre Dracula (cultură și mit) (Marius-Mircea Crișan)	42
Modernism și antimodernism (Sorin Antohi)	47
<i>Disputa modernism – postmodernism</i> (Dan Eugen Rațiu)	51
Provocările canonului postmodern (Ion Manolescu)	55
<i>Neomedievismul postmodern</i> (Ileana Vesa).....	59
Tradiție și sacralitate în exegeza italiană a lui Mircea Eliade (Giovanni Casadio, Pietro Mander)	64
Wolf von Aichelburg	70
<i>Despre dragoste</i> (Liviu Antonesei)	74
Cărți formative (Dan C. Mihăilescu)	78
Pelerin incongruent la Muntele Athos (Dan C. Mihăilescu).....	82
Caligrafiile plăcerii (Dan C. Mihăilescu).....	87
Dialoguri cu Dan C. Mihăilescu (Dan C. Mihăilescu și Daniel Cristea-Enache)	91
Iubire, penitență, dar și detașare critică (Dan C. Mihăilescu).....	95
Andrei Pleșu – galeria de portrete.....	99
<i>Despre frumusețea uitată a vieții</i> (Andrei Pleșu).....	103
Un profesionist al prozei (Augustin Buzura).....	107
Mărturisirile unui om de cultură (Augustin Buzura)	111
Augustin Buzura – editorialist	115
Fantasme baroce într-un roman exemplar (Diana Adamek)	120
Eul reconstituit pe voci multiple (Norman Manea).....	125
Un nou roman de Norman Manea.....	129
Dialoguri cu Norman Manea (Edward Kanterian).....	133

Exilul ca identitate (Norman Manea).....	137
Arta „hoțului de povestiri” (Radu Țuculescu)	141
Predestinarea Cărții (Radu Țuculescu).....	145
Memoria ludică (Radu Țuculescu)	149
Femeile insomniacului (Radu Țuculescu).....	154
Aclimatizări ludice în proze scurte (Mihai Dragolea).....	158
<i>Prins</i> (Petru Popescu).....	162
Fascinația preventivă (Andrei Bodiu).....	168
Drumeț prin Australia (Ilie Rad).....	172
<i>Sextant</i> (Constantin M. Popa).....	176
Ludic și sapiențial (Mircea Petean).....	180
Hybris liric (Cristian Bădiliță)	185
Thanatologie inversată (Marcel Mureșeanu)	189
Identități contrastante (Liviu Ioan Stoiciu)	197
<i>Colivii</i> (Teodor Borz).....	201
Virgil Leon: nr. 3	205

(In)actualele lui Adrian Marino

Tema sub cupola căreia s-a desfășurat ediția a IX-a a colocviilor revistei *Mozaicul*, „*Europa și spiritul competiției – exigențe ale integrării culturale*”, nu putea să nu îl considere pe Adrian Marino, colaborator al revistei și mentor reclamat de mulți dintre oamenii de cultură participanți la dezbateri, o referință obligatorie. Astfel, conjuncția dintre numele său și titlul unuia dintre volumele sale „*ideologice*” (*Adrian Marino și descoperirea Europei*) se profilează drept o alegere firească și necesară pentru a governa un segment al acestei manifestări culturale la care au participat câțiva intelectuali formați în raza de influență a personalității lui Adrian Marino și a constantei sale pledoarii pentru deschidere europeană, idee în afirmarea căreia el este deținătorul unui avans considerabil, conturat simultan cu universalizarea progresivă a traseului său cultural.

Dincolo de amprenta ideologică asimilată în descendența spiritului tutelar al lui Adrian Marino – asumat ca atare –, dincolo de gândirea de orientare europeană și liberală care transpare din dialogul elogios desfășurat între Gabriel Coșoveanu, Ion Bogdan Lefter, Constantin M. Popa și Paul Aretzu, dar și de frecvența cu care numele teoreticianului și criticului ideilor reapare în cadrul dezbaterilor *Mozaicului*, ceea ce vine să desăvârșească oarecum demersurile craiovene de recuperare a figurii lui Adrian Marino este inițiativa editării de către Editura Aius PrintEd Craiova a micromonografiei lui Ion Bogdan Lefter – *Adrian Marino: un proiect pentru cultura română. Analize și evocări* –, a scrisorilor adresate de către Adrian Marino lui Constantin M. Popa – *Scrisori din cetatea cu trei turnuri*, volum prefătat de Paul Aretzu – și, mai ales, a volumului *Descoperirea Europei*, care adună o serie de studii și de articole pe care Adrian Marino le-a publicat în *Mozaicul* anilor 1998–2004.

Adrian Marino: un proiect pentru cultura română. Analize și evocări reprezintă o compoziție de cronici și articole reeditate, distribuite în patru serii – *Schiță de portret: omul, opera; Teoreticianul literaturii și scriitorul: critica ideilor literare, cariera internațională,*

jurnalele de călătorie; Despărțirea de literatură: un ideolog despre tradiția liberală a culturii române; Evocări. Cel dintâi modul reface coordonatele esențiale ale opțiunii ideologice „neo-pașoptiste”, liberale și îl fixează pe Adrian Marino drept „reper intelectual și moral al gândirii democratice și liberale în România «euroatlantică»”. Inventarierea fețelor literare ale lui Adrian Marino (hermeneutul, teoreticianul ideilor literare, comparatistul, scriitorul de jurnale de călătorie) scoate la iveală liniile de forță ale personalității sale – de la propensiunea spre proiecte titanice la dezinteresul orgolios față de înregimentarea instituțională –, precum și modul în care acesta a înțeles Europa ca „proiect cultural raționalist”, filtrat de Lumini și de modernitatea liberală și democratică. Experiența sa culturală creatoare și construcțiile conceptuale personale oferă, prin extrapolare, definiția multiplă a faptului de a fi european. În linii mari, această identitate dezirabilă implică apetență pentru dialog cultural decomplexat, civism, criticism și „edificare de sine” intelectuală și creatoare, conjugând simultan vectori de asimilare, integrare și evoluție. Renunțarea la literatură (dezvăluită ca domeniu deviat, înscris într-o logică de supraviețuire culturală și morală sub presiunea regimului comunist) în favoarea ideilor și ideologiilor se soldează nu numai cu studii și articole de tip iluminist-liberal, ci și cu o atitudine combativă, cu o implicare reală în realitatea socio-politică.

Comunicând cu volumele și cu autoportretele palimpsestice ale lui Adrian Marino, autorul acestei cărți suportă dialogal și voluntar un transfer, asimilează fascinat liberalismul cultural al subiectului său și îl transformă într-un model critic și ideologic. Volumul lui Ion Bogdan Lefter este susceptibil de o calificare monografică dinamică, plasată sub semnul omagiului adus unei personalități care a marcat o epocă nu numai prin cărțile pe care le-a scris, ci și prin proiectul personal cu care a ajuns să se identifice până la pragul unei auto-instituționalizări (ironic a destinului!?).

Scrisorile lapidare și pragmatice adunate în volumul *Scrisori din cetatea cu trei turnuri* oferă nu numai un segment relațional desfășurat pe durata a cincisprezece ani (schimbul epistolar cu autorul *Hermeneuticii lui Adrian Marino*, Constantin M. Popa, care semnează și *Prefața la Descoperirea Europei*), ci și o imagine dinamică a unui

libris.ro
Respect pentru oameni și carti

Adrian Marino în acțiune, în desfășurare ideatică și ideologică, bibliografică și biografică. Este o imagine dinamică, dar nu și una totală; volumul surprinde mai ales relațiile sale cu oamenii de cultură grupați în jurul *Mozaicului*, revistă care i-a oferit un spațiu de desfășurare a identității sale eliberate, mai accentuat angajată după decembrie 1989.

Cea dintâi scrisoare prinsă în volum, datată 3 august 1990, dincolo de faptul că lasă să transpară rigoarea structurală a lui Adrian Marino, azeziunea la definiție și reflexul de respingere a elementelor inactuale, pune un accent decisiv pe motivația ideologică și culturală a orientării sale, cu miză ultimă pe sincronizarea cu Europa pe tărâmul culturii critice. Pe versantul autoportretistic, corespondența lui Adrian Marino fixează multe dintre nuanțele reorientării sale înspre ideologie într-o fază postdecembristă, fază pe care și-o asumă drept una a decorticării identității sale originare, adevărate, profunde.

Ceea ce surprinde în această corespondență este multiplicitatea de antene prin care Adrian Marino ancorează în realitățile socio-culturale și prin care se menține perfect informat și actual. Nu poți să nu te întrebi cum ar arăta întregul tablou al unei mișcări culturale personale, de transportare și de metamorfozare a unei marginalități datorate unei dinamici mai degrabă sociale, într-o centralitate cel puțin actuală, dacă nu chiar avansată. Nota care se impune este aceea că ambele poziții sunt asumate la fel de orgolios, privite fiind cu aceeași altitudine culturală și morală și cu aceeași luciditate care-i traversează opera și existența. În plus, aparenta reclusiune orgolioasă nu exclude, în cazul său, angajarea în viața socio-politică, aspect vizibil în felul în care a trăit Revoluția din decembrie 1989, dar și în stăruința sa într-un program cultural liberal, raționalist, mobilizator și european, program ale cărui coordonate structurează tot ceea ce scrie după acest moment de resurrecție. Este o resurrecție implicit personală, Adrian Marino mărturisind (în dialogul său cu Sorin Antohi) că momentul 1989 i-a redat „*adevărata identitate culturală*” după o epocă în care a funcționat oarecum schizoid după o serie de formule tolerabile în perioada comunistă: (pseudo)critic literar, (pseudo)istoric literar, (pseudo)comparatist.

Adrian Marino – omul, cel al *Evocărilor* lui Ion Bogdan Lefter, precum și cel dezvoltat de epistolele către Constantin M. Popa, este ipostaziat *tânăr* și *liberal*, *neopășoptist* autodefinit, energic, într-o

perpetuă devenire ideatică, efervescent, ordonat, implicat, observator și actor lucid, ironic uneori și întotdeauna *prezent*. Adrian Marino – teoreticianul și ideologul își construiește teoriile și analizele pe baza unor invariante detectate „după criteriile pe cât posibil obiective”. Acestuia i se pot atribui constante identitare afirmate, teoretizate și manifeste pe tot parcursul său bio-bibliografic: aderența organică la definiție, rigoarea, impulsul și puterea de a imprima o direcție, refuzul impresionismelor, controlul lucidității, spiritul sintetic, necesitatea erudiției și predispoziția enciclopedică, anatema autosuficienței, policentrismul, lecția civică a acțiunii, edificarea unei conștiințe civice și politice.

Adrian Marino prescrie plasarea criticului de idei și a omului de cultură în general în tabloul mare al istoriei și recomandă luarea în calcul a triadei temporale indivizibile în perspectiva resurecției culturale. Utilitatea lecțiilor trecutului (privit critic), necesitatea implicării în realitățile prezente și dezirabilitatea ancorării în viitor fac parte din lecția sa. Nu-ul spus plafonării într-un timp istoric unic este acompaniat de nota conștient asumată a ancorării discursive în realitate.

Prin ideologie se înțelege, după o definiție de dicționar, o constelație de credințe și expresii cu încărcătură simbolică prin care lumea este prezentată, interpretată și evaluată într-un mod menit să modeleze, să mobilizeze, să orienteze, să organizeze și să justifice anumite modalități sau direcții de acțiune și să anatemizeze altele. Originar, în direcția unei arheologii, sensul pe care Destutt de Tracy îl dădea ideologiei la 1796 circumscrie studiul critic și terapeutic al temeiurilor senzoriale ale ideilor. Prin tot ceea ce face, prin scrierile sale (volume, articole) și prin implicațiile acțiunilor sale civice, Adrian Marino verifică valențele ideologului – de la corpusul ideatic la reflexul mobilizator, de la autoritatea prescriptiv-orientativă la instanța care sancționează tarele unui perimetru neașezat în matca sa – și îi fundamentează identitatea asumată obsesiv după 1989.

Autointitulându-se „critic de idei” și „ideolog” (în *Epilogul Biografiei ideii de literatură*) și desemnând ideea drept miză fundamentală (în *Al treilea discurs. Cultură, ideologie și politică în România*), Adrian Marino își definea vocația și opțiunea identitară ultimă și extindea sfera preocupării lui pentru ideologie de la domeniul

literar la cel socio-cultural și politic. În trea acesteia se organizează pledoaria pentru o cultură română independentă, dar aflată într-un raport deschis cu celelalte culturi, idealul unei construcții și al unei așezări identitare a țării, apelul la deprovincializare, la comunicare liberă și la deschidere spre Europa, anatimizarea sindromului *colonizatului cultural* (entitate construită în regim de prizonierat în raport cu un model identitar străin) și a superficialității endemice dizolvante din perimetrul românesc. În logica acestui discurs și prin fixarea afinităților cu idealurile și cu acțiunile unor personalități precum Bălcescu, Bolliac, Bariț, C.A. Rosetti, I.C. Brătianu, Kogălniceanu sau Alecsandri se declară Adrian Marino neopașoptist și susținător al europenizării vitale.

Magia conținută în noțiunea de „*Europă*” și ambivalența atitudinii pe care o generează (admirație și complex de inferioritate, emulație și invidie, speranță și revoltă, ideal și integrare) este semnalată de către Adrian Marino în perimetrul românesc mult mai devreme. *Descoperirea Europei*, articolul care dă titlul volumului și care deschide modulul *Ideologie și cultură* clarifică sensurile primelor semne de solidarizare cu civilizația, cultura și istoria occidentală, semne vizibile la limita dintre secolul al XVIII-lea și secolul al XIX-lea. Descoperirea Europei de către Luminile românești coincide cu prima fază de modernizare a Țărilor Române și presupune nu numai fenomene de contaminare și de circulație ideologică, ci și mișcări de adaptare și de remodelare de nivel osmotic. „*Luminile europene*, scrie Marino, *au fost într-adevăr fecunde și creatoare și în spațiul spiritual și cultural românesc, deoarece ele determină revelația propriei noastre ființe, ne dezvăluie pe noi înșine în fața propriei noastre conștiințe.*” Cu alte cuvinte, are loc o ieșire din minorat și o revelare a esenței europene a spiritului românesc.

Arheologia ideii de libertate în Țările Române, operată în *Libertate și cenzură în România. Începuturi* (cenzura reprezentând o altă sferă obsesivă de interes pentru Adrian Marino), scoate la lumină relația de interdependență a acesteia cu ideea de europenizare ca proces încă în curs. Pentru iluminiștii români, Europa însemna mai mult decât o entitate geografică; Europa desemna un pol spiritual valid ca model cultural și ca sistem ideologic structurant, dezirabil în calitate de construcție instituțională și de ideal normativ. Este ceea ce am pierdut pe

traseu, în segmentul comunist al istoriei de secol XX. Soluția pentru acoperirea acestei curențe este întrevăzută de Adrian Marino în ceea ce el numește *neopașoptism* (*Pentru neopașoptism*), nimic altceva decât un reflex dezvoltat și adaptat al ideologiei de la 1848, ideologie revalorificată (chiar polemic față de criticile antipașoptiste, antioccidentalizante, extremiste sau cu tendință autarhică) și evaluată drept un exemplu de asimilare și de sinteză critică și creatoare. În prologul formării României moderne pașoptiștii au performat o adevărată „*artă a compromisului*”, o politică liberală, adaptabilă, realistă și esențial creatoare. La intersecțiile unui dialog despre oglindirile și refracțiile prezentului, trecutului și viitorului, purtat cu analiști mai vechi și mai noi (pașoptiștii, dar și Vladimir Tismăneanu, Stelian Tănase, Adrian Niculescu, Ștefan Borbély, Alina Mungiu Pipidi, H. R. Patapieviți), mesajul pașoptist vizează punerea în gardă în raport cu necesitatea obiectivă a modernizării, europenizării și democratizării României postcomuniste.

Suplețea intelectuală a ideologului Adrian Marino se exercită într-o serie de texte cu miză finală în pledoaria pentru pluralism, democrație, liberalism și europenism de tip raționalist. Astfel, *Pentru cultura medie și Păturile mijlocii* reabilitează cultura medie ca instrument antimonopolist, generator de diversitate, progres, pluralism și policentrism, subliniază valoarea de antidot a ideologiei culturii medii (virtuală cultură alternativă) ca ideologie antitotalitară, respectiv a ideologiei păturilor mijlocii (bazată pe proprietate) ca ideologie antimarxistă. Demersul de realocare statutară a culturii medii are însă și o altă consecință: distruge eșafodajul culturii epigonice și relativizează maximal controversata definiție a geniului. O altă implicație a acestei actualizări este reprezentată de vectorul de corelare a diversității culturii medii cu era culturii de masă.

Privirea lucidă a lui Adrian Marino și pasiunea sa pentru dinamica ideilor și pentru critica ideilor care definesc spațiul cultural înregistrează dublul standard care scurtcircuitează peisajul ideologic românesc. *Multiculturalitatea, lumini și umbre, Două Români ideologice* și *Precizări despre al treilea discurs* dezbat în oglindă împietririle naționaliste, etnocentrisme și șovine, respectiv deschiderea luminată spre multiculturalism, ideologia liberală, europeană.

Denunțarea extremismelor și a potențialului lor conflictual, precum și afirmarea egalității culturale critice merge paralel cu schițarea unor soluții configurate în cele șase puncte ale programului celui „*de al treilea discurs*” (formula lui Sorin Antohi pe care Adrian Marino o dezvoltă, anticipat parțial de pașoptiști). Aceste linii ideologice prevăd cea mai largă deschidere internațională posibilă, o deschidere culturală și formativă de ordin stimulat (nu imitativ) pentru cultura română, depășirea oricăror complexe de inferioritate sau de superioritate, respingerea oricărei culturi de pură sincronizare și evitarea colonialismului cultural, recuperarea selectivă și critică a precursorilor ambilor poli ideologici, urmărirea originalității în creație. În concluzie, aceste articole configurează modelul dezirabil al dublei identități – română și europeană. Iar dubla conștiință activă, aceea de a fi simultan român și european, reprezintă un imperativ reiterat cu obstinație în discursul postdecembrist al lui Adrian Marino, manifestat subtil și oarecum ocult în praxisul hermeneutului și teoreticianului ideilor de dinainte de 1989, ceea ce oferă un indiciu asupra coerenței și constanței ideatice a lui Adrian Marino, indiferent de formula și de regimul sub care scrie.

Aceeași dublă identitate transpare la un nivel literar simbiotic și în subtextul secțiunii de *Lecturi critice*, în care cronicile literare se desenează pe fundalul speranței într-o evoluție a culturii românești spre policentrism și spre valoare selectivă. În *Ideii literare*, Adrian Marino deconstruiește argumentat mituri necontrolate, programe literare vechi sau inactuale, instituții și instanțe de autoritate care valorizează și canonizează proliferant și cu efecte devalorizante în tabloul global al culturii, condamnă conformismul depersonalizat, indiferentismul civic și egoist, adaptabilitatea omului de cultură la ideologiile oficiale, oportunistul și flexibilitatea suspectă și relativizează valori într-un dialog logic și livresc, anecdotic pe alocuri și obiectiv în esența sa.

„*Alternativ ireductibil*” (formulă care-i aparține) și diagnostician decomplexat care se adresează unor *spirite libere*, Adrian Marino etalează și o afinitate atitudinală cu Friedrich Nietzsche, explicit afirmată pe alocuri. Un suflu nietzschean subteran se strecoară în tonul polemic, uneori cu accente de resentiment, alteori cu nuanțe demistificatoare, spumoase, ale unor *inactuale* fenomene culturale (și nu numai, oroarea

de ierarhia oficială și de instituționalizare ocupă și ele un spațiu important în discursul său), în cultivarea unei diferențe, în spiritul viu și combativ, angrenat într-o dispută incomodă cu tot ceea ce este sau amenință să fie reactiv în cultura română și cu mentalitatea limitativă și/sau complexată profilată în discursurile culturale și socio-politice, în implicarea aproape neverosimilă și deseori condamnată sau ignorată, în aparent paradoxalul activism al personalității detașate – spectator obiectiv al unor desfășurări culturale și socio-politice efemere și cabotine, destructive și descurajante la palier valoric. Adrian Marino constată, cu o ironie amară, manifestările „*omenesc, preaomenescului*” autohton, bovarismele păguboase și regimul spectacular mistificator. El privește toate aceste revărsări construite pe neant și pe orgolii mărunte de la înălțimea unei viziuni infinit mai generale și mai generoase ideologic, în ciuda lucidității inchizitoriale cu care analizează realitățile socio-culturale românești.

Dacă raritatea este criteriul evaluărilor sale, raritatea constituie și regimul sub semnul căruia se configurează personalitatea lui Adrian Marino. Intuiția rarității ca factor decisiv în selecția și evoluția culturii, în deschiderea și impunerea ei europeană, în procesul de demistificare a unei autosuficiențe cu tendințe distopic-autarhice apare ca o translare din perimetrul propriei interiorități a conștiinței unei valori personale care l-a făcut integrabil și vizibil în dialogul cultural european pe o poziție de egalitate, a propriului destin cultural. Omul de cultură care are conștiința rarității existenței sale, orgoliul de a aparține unei culturi de tip alternativ, liberal, independent, înțelege că totul începe de la individualitate, de la personalitate, pe care o desemnează drept valoare europeană (*Multiculturalitatea, lumini și umbre*).

P.S.: Problema europeană nu a devenit încă reflexul european. Suntem în Europa cel puțin geografic – dintotdeauna, politic – de curând, cultural – rămâne de văzut... Poate de aceea pare atât de important programul ideologic configurat obsesiv în discursul postdecembrist al lui Adrian Marino.

„*Superstiția presupune, cred, o temporalitate secvențială aparte, bazată pe logica discontinuității calitative*” – scrie Ștefan Borbély în prefața volumului său *Homo brucans și alte eseuri*, apărut în 2011 la Editura Contemporanul din București. Abandonat voluntar în condiționările unor superstiții întoarse, în care funestul mentalității comune se convertește în beneficul experienței personale, autorul nu ezită să sfideze locurile comune și să-și deconspire proiectele de anvergură prin publicarea unor fragmente, ceea ce face din *Homo brucans și alte eseuri* „*expresia indirectă a unui ascetism personal avortat: indiciul unei descumpăniri și mai puțin cheia definitivă a unor soluții*”.

Trădarea ludică, (anti)superstițioasă și exigentă a șantierelelor interdisciplinare ale lui Ștefan Borbély echivalează cu o suită de studii incitante, de mare forță intelectuală, dedicate psihoistoriei, contraculturii sau mitologiei, al căror corp comun se configurează într-o paradoxală lejeritate teoretică în *În loc de prefață: 13*, unde opoziția dintre propensiunea ființei umane către certitudine sistemică și accidentele simbolice generatoare de insecuritate justifică întregul demers scriitoricesc. Confruntat cu aceste două opțiuni, un intelectual atât de fascinat de dionisiacul nietzschean și de artisticitatea ludică generată de el, cum este Ștefan Borbély, cedează plăcerii hermeneutice a superstițiilor care i-au marcat benefic existența, atent înregistrate, cu mistica lui 13 în rol de mare ordonator, convins fiind că „*superstiția ține de metafizica minoră, de esență artistică a existenței, motiv pentru care a trăi mici sau mari superstiții echivalează cu voluptatea de a te abandona vieții, lăsând-o să aleagă ea momentele de intensitate estetică majoră, să te selecteze*”. Cu toate acestea, condiția de ales și impulsul ludic se dovedesc a fi perfect compatibile cu desfășurarea unor reprezentării culturale exemplare, cu un *background* profund sistemic și cu o miză intelectuală extrem de serioasă.

Prima mostră de superstiție discursivă și altitudine academică este dedicată unui moment crucial pentru Contracultură, 1968, „*anul*

soarelui agitat”, și reflectările sale mediatice în România. Jocul speculativ cu valențele anului 1968, „anul soarelui agitat”, potrivit avertizării astronomilor și previziunilor astrologilor, confirmate de tulburările politice din Occident, se prelungește într-o reconstituire a efervescentei socio-politice și intelectuale din S.U.A. și Franța, contrapunctic amortizată de presa românească a epocii. Operând arheologic, autorul comentează cu o ironie fină scăpările din *Scânteia tinerețului*, rupturile de ritm din preocuparea autorităților de la București de a prezenta evenimentele din 1968 ca pe un fenomen marginal. Atent la mecanismele surdinizării mediatice, Ștefan Borbély bifează cu umor atât înecarea în fapt divers a oricărei știri despre convulsii pariziene, mai cu seamă pe fondul vizitei lui Charles deGaulle în România, cât și complicitatea intelectualilor români, care au fost martori la aceste evenimente, dar care au preferat să facă apel la „talentul cel mai fin de a-și pune singuri botnița”.

Contracultura la ea acasă constituie subiectul unui impecabil studiu interdisciplinar, *Intellectualitate și marginalitate în Contracultura anilor '60. studiu de caz: Norman Mailer, The White Negro*, unde jalonarea elegantă a discursului literar, cinematografic, psihanalitic, istoric sau economic urmărește raporturile complexe dintre marginalitate și putere, pe de o parte, și mitizarea contraculturală a figurii intelectualului în siajul acestor raporturi, pe de altă parte. Astfel, *hipsterul* lui Norman Mailer exprimă o situație de „victimologie reactivă paradoxală”: deși reacționează nietzschean, amoral, el are nevoie de un context opriment, deoarece calitatea existenței sale depinde de răspunsul său la provocări.

Dihotomizarea feroce a imaginarului Războiului Rece asigură axul hermetic în *Cu Boris Polevoi prin orașele Americii*, eseu concentrat asupra stereotipiilor imagologice ale *Însemnărilor din America*, volumul lui Boris Polevoi din 1956, cu extensii necesare în întreaga operă a prolificului autor sovietic și cu trimiteri pertinente la crispările americane din timpul vizitei istorice a delegației sovietice în S.U.A. Preocupat însă artistic-superstițios de ruptură, Ștefan Borbély izolează în toată această convenție duală grotescul, secvențele discursive care încalcă pactul, care contrazic antagonismul ideologic. Însă, dacă Boris Polevoi ține de închistarea ideologică a revoluției sovietice